

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу

Затверджено

Науково-методична рада ДПУ

від 15.01 2026 № 6

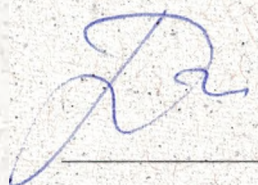
Голова НМР Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма навчальної дисципліни

«Зовнішня політика країн Західної та Східної Європи»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної форми навчання
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»
Статус дисципліни: обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика країн Західної та Східної Європи» укладена на основі освітньої програми «Міжнародні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 291 «Міжнародні відносини», затвердженої Вченою радою Університету 12.07.2024 р., № 19.

Укладачі:

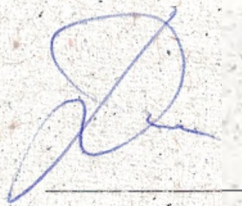

Світлана ДЕНИСЮК, д. політ. н.,
професор, професор кафедри
міжнародного права та права
Європейського Союзу,

Ольга КОСІЛОВА, д. ю. н.,
к. політ. н., доцент, професор
кафедри міжнародного права та
права Європейського
Союзу

Гарант освітньої програми
«Міжнародні відносини»

С. ДЕНИСЮК, д. політ. н.,
професор, професор кафедри
міжнародного права та права
Європейського Союзу

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу, від 07.01.2026 № 7.

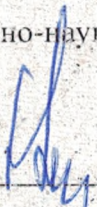
Завідувач кафедри

О. ЧЕРНЕЦЬКА, к. ю. н., доцент

Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права від 12.01.2026 № 11

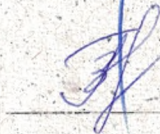
Голова вченої ради

В. ТОПЧІЙ,
д. ю. н., професор

Навчально-наукового інституту права

Завідувач навчально-методичного
відділу

Г ГРИЦУК,
доктор філософії

Регістраційний № _____

ЗМІСТ

1	ПЕРЕДМОВА	3
2	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
3	КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	4
4	СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
5	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
6	ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	15
7	РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕКОМЕНДОВАНА	16
8	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	18
9	ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ	20

1. ПЕРЕДМОВА

Анотація навчальної дисципліни. Питання зовнішньої політики країн Західної та Східної Європи займають важливе місце в підготовці здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання галузь знань 29 «Міжнародні відносини». Навчальна дисципліна спрямована на формування фахових компетенцій щодо аналізу зовнішньополітичних стратегій країн Західної та Східної Європи; дослідження ролі організацій у забезпеченні безпеки у європейському просторі; дослідження політичних процесів і явищ.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти спеціальності «Міжнародне право», майбутніх політологів-міжнародників, цілісного уявлення про зовнішню політику країн Західної та Східної Європи, аналіз механізмів формування зовнішньополітичних рішень, а також здатності критично оцінювати міжнародні процеси в європейському регіоні.

Завдання навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системи науково-теоретичних знань, практичних вмінь і навичок у галузі зовнішньої політики країн Західної і Східної Європи, а також:

- ознайомлення студентів з теоретико-методологічними засадами аналізу зовнішньої політики;
- вивчення історичних передумов формування зовнішньої політики європейських держав;
- аналіз сучасних зовнішньополітичних стратегій країн Західної та Східної Європи;
- дослідження ролі Європейського Союзу та НАТО у системі європейської безпеки;
- формування навичок критичного аналізу міжнародних подій, процесів і документів.

Міждисциплінарні зв'язки. Пререквізитами є навчальні дисципліни «Політологія», «Країнознавство», «Міжнародні відносини та світова політика», «Міжнародні організації» та інші. Постреквізитами є навчальні дисципліни: «Сучасні тенденції світової політики», «Дипломатичне та консульське право» та інші.

Методи навчання:

- за характером подачі (викладення) навчального матеріалу: словесні (лекції, дискусія, розповідь), наочні (демонстрація презентації до теми) та активні методи навчання у відповідності до спеціалізації досліджень здобувачів вищої освіти (цільова аудиторія);

- за організаційним характером навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю у навчанні.

Форми організації занять: лекційні заняття, семінарські заняття, самостійна та індивідуально-консультаційна робота, розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання в системі Moodle.

Форми та засоби діагностики результатів навчання. Контроль успішності навчання здобувачів проводиться у формах поточного і підсумкового контролю. Формами поточного контролю є:

- усне опитування;
- тестування;
- розв'язання задач, виконання вправ;
- письмові модульні контрольні роботи.

Підсумковий контроль – екзамен.

Організація поточного та підсумкового контролю здійснюється з використанням засобів дистанційного навчання в системі Moodle.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова
	Рік підготовки: 2-й
Модулів – 3	Семестр
Змістових модулів – 3	4-й
Заг. к-ть годин – 150	Лекції 38 год.
	Семінарські 36 год.
	Лабораторні -
	Самостійна робота 73 год.
	Індив.-консульт. робота: 3 год.
	Форма семестрового контролю: екзамен

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності	Результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.</p> <p>ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p>	<p>ПРН2. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.</p> <p>ПРН3. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.</p> <p>ПРН4. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.</p> <p>ПРН6. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.</p> <p>ПРН7. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.</p> <p>ПРН8. Збирати, обробляти та аналізувати великі</p>

<p>СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.</p> <p>СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.</p> <p>СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.</p> <p>СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.</p> <p>СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.</p> <p>СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.</p> <p>СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місце у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.</p> <p>СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).</p>	<p>обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.</p> <p>ПРН9. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.</p> <p>ПРН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.</p> <p>ПРН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.</p>
---	---

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання

(150 год/3 кредити ЄКТС)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінар. (практ.) заняття (год.)	Інд-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)

<p>СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.</p> <p>СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.</p> <p>СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.</p> <p>СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.</p> <p>СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.</p> <p>СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.</p> <p>СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місце у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.</p> <p>СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).</p>	<p>обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.</p> <p>ПРН9. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.</p> <p>ПРН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.</p> <p>ПРН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.</p>
---	---

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання

(150 год/3 кредити ЄКТС)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семинар. заняття (год.)	Інд-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)

МОДУЛЬ I Теоретичні підходи до аналізу зовнішньої політики Західної та Східної Європи = 1.6 залікових кредити (49 год.)						
ЗМ 1 (Теми 1 – 5)						
Т. 1.	Предмет, методи та джерела вивчення зовнішньої політики європейських держав	2	2		5	9
Т. 2.	Теоретичні підходи до аналізу зовнішньої політики	2	2		5	9
Т. 3.	Історичні передумови формування сучасної зовнішньої політики Європи	2	2		5	9
Т. 4.	Європа після 1991 року: нові виклики та трансформації	3	3		4	10
Т. 5.	Зовнішня політика Європейського Союзу	3	3	1	5	12
Всього за змістовним модулем:		12	12	1	24	49
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
МОДУЛЬ II Зовнішня політика держав Західної Європи = 1.6 залікових кредити (49 год.)						
ЗМ 2 (Теми 5 – 10)						
Т. 6.	НАТО та система європейської безпеки	2	2		5	9
Т. 7.	Зовнішня політика Федеративної Республіки Німеччина	2	2		5	9
Т. 8.	Зовнішня політика Франції	2	2		5	9
Т. 9.	Зовнішня політика Великої Британії: до і після Brexit	3	3		4	10
Т.10.	Зовнішня політика країн Скандинавії	3	3	1	5	12
Всього за змістовним модулем:		12	12	1	24	49
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
МОДУЛЬ III Зовнішня політика держав Східної Європи = 1.8 залікових кредитів (52 год.)						
ЗМ 3 (Теми 11 – 15)						
Т. 11.	Зовнішня політика країн Центрально-Східної Європи (Вишеградська група)	2	2		5	9
Т. 12.	Україна в системі європейських міжнародних відносин	3	2		5	10
Т. 13.	Росія в європейській зовнішній політиці	3	2		5	10
Т. 14.	Країни Балтії у зовнішній політиці Європи	3	3		5	11
Т. 15.	Сучасні тенденції та перспективи зовнішньої політики Європи	3	3	1	5	12
Всього за змістовним модулем:		14	12	1	25	52
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Форма підсумкового контролю – екзамен						
Разом годин з курсу:		38	36	3	73	150

ЗАХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Тема 1. Предмет, методи та джерела вивчення зовнішньої політики європейських держав

План лекційного заняття

1. Поняття зовнішньої політики: сутність і функції.
2. Зовнішня політика як складова міжнародних відносин.
3. Об'єкт і предмет дисципліни «Зовнішня політика країн Західної і Східної Європи».
4. Основні методи дослідження зовнішньої політики.
5. Джерельна база аналізу зовнішньої політики держав Європи.

План семінарського заняття

1. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики держави.
2. Які чинники найбільше впливають на формування зовнішньої політики?
3. Аналіз зовнішньополітичного документа (на вибір).
4. Чи можлива «нейтральна» зовнішня політика в сучасній Європі?

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Розкрити поняття «зовнішня політика» у сучасній політичній науці.
2. Проаналізувати співвідношення зовнішньої та внутрішньої політики держави.
3. Охарактеризувати основні функції зовнішньої політики.
4. Порівняти підходи реалізму, лібералізму та конструктивізму до аналізу зовнішньої політики.
5. Визначити роль національних інтересів у формуванні зовнішньополітичного курсу держави.

Рекомендована література: [1-28].

ТЕМА 2. Теоретичні підходи до аналізу зовнішньої політики

План лекційного заняття

1. Реалізм і неореалізм у поясненні зовнішньої політики.
2. Лібералізм та неолибералізм: роль інституцій.
3. Конструктивізм і значення ідентичності.
4. Порівняльний аналіз теоретичних підходів.
5. Обмеження теорій у поясненні сучасних європейських процесів.

План семінарського заняття

1. Яка теорія найкраще пояснює політику ЄС?
2. Конструктивістський аналіз політики Німеччини після 1945 р.
3. Чи залишився реалізм домінуючим підходом у Європі?
4. Теорія і практика: розрив чи взаємодоповнення?

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Реалізм і неореалізм у поясненні зовнішньої політики.
2. Лібералізм та неолибералізм: роль інституцій.
3. Конструктивізм і значення ідентичності у зовнішній політиці.
4. Порівняльний аналіз теоретичних підходів.
5. Обмеження теорій у поясненні сучасних європейських процесів.

Рекомендована література: [1-18].

ТЕМА 3. Історичні передумови формування зовнішньої політики Європи

План лекційного заняття

1. Вестфальська система міжнародних відносин.
2. Європа у міжвоєнний період.

3. Холодна війна та поділ Європи.
4. Вплив післявоєнного врегулювання на зовнішню політику держав.
5. Роль США та СРСР у формуванні європейського порядку.

План семінарського заняття

1. Значення холодної війни для сучасної Європи.
2. Порівняння зовнішньої політики Західної і Східної Європи до 1991 р.
3. Історична пам'ять як фактор зовнішньої політики.
4. Чи подолано «поділ Європи»?

Завдання для індивідуально-консультаційної роботи

Індивідуально-консультаційна робота виконується у формі **реферату або презентації** на одну із запропонованих тем.

1. Вестфальська система міжнародних відносин та її вплив на формування сучасної дипломатії в Європі.
2. Наслідки Першої світової війни для формування нової політичної карти Європи.
3. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин та її значення для європейської політики.
4. Європа у міжвоєнний період: зовнішньополітичні стратегії провідних держав.
5. Друга світова війна як переломний етап у формуванні післявоєнного міжнародного порядку.
6. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин і її вплив на політичний поділ Європи.
7. Холодна війна та формування двох політико-військових блоків у Європі.
8. Роль США та СРСР у формуванні післявоєнної зовнішньої політики європейських держав.
9. Еволюція системи європейської безпеки у другій половині ХХ століття.
10. Історична пам'ять як фактор формування зовнішньої політики сучасних європейських держав.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати значення Вестфальської системи для розвитку міжнародних відносин у Європі.
2. Оцінити вплив Першої світової війни на трансформацію європейської політики.
3. Дослідити наслідки Другої світової війни для зовнішньої політики європейських держав.
4. Охарактеризувати поділ Європи в період холодної війни.
5. Проаналізувати зміни у зовнішній політиці Європи після 1991 року.

Рекомендована література: [1-14; 20-30].

ТЕМА 4. Європа після 1991 року: нові виклики та трансформації

План лекційного заняття

1. Розпад соціалістичної системи і нова Європа.
2. Розширення ЄС і НАТО.
3. Формування нових держав у Східній Європі.
4. Безпекові виклики постбіполярного періоду.
5. Нові лінії поділу в Європі.

План семінарського заняття

1. Наслідки розширення ЄС для Східної Європи.
2. Чи стала Європа безпечнішою після 1991 р.?
3. Роль постсоціалістичних держав у європейській політиці.
4. Аналіз одного прикладу трансформації зовнішньої політики.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Розпад соціалістичної системи і нова Європа.

2. Розширення ЄС і НАТО.
3. Формування нових держав у Східній Європі.
4. Роль постсоціалістичних держав у європейській політиці.
5. Аналіз одного прикладу трансформації зовнішньої політики.

Рекомендована література: [3-15.; 23-29].

ТЕМА 5. Зовнішня політика Європейського Союзу

План лекційного заняття

1. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС.
2. Інституційні механізми ухвалення рішень.
3. Основні напрями зовнішньої політики ЄС.
4. ЄС як «нормативна сила».
5. Обмеження та суперечності зовнішньої політики ЄС.

План семінарського заняття

1. Чи є ЄС глобальним актором?
2. Політика ЄС щодо сусідніх регіонів.

3. Узгодженість позицій держав-членів ЄС.
4. Аналіз конкретної зовнішньополітичної ініціативи ЄС.

Індивідуально-консультаційна робота

Індивідуально-консультаційна робота виконується у вигляді презентації або реферату на одну із запропонованих тем:

1. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС: еволюція від Маастрихтського договору до сьогодення.
2. Інституційна роль Європейської ради, Ради ЄС та Європейської служби зовнішніх дій у формуванні зовнішньої політики ЄС.
3. Європейський Союз як «нормативна сила»: просування демократії, прав людини та верховенства права у світі.
4. Політика ЄС щодо країн Східного партнерства: цілі, інструменти, результати.
5. ЄС та війна в Україні: санкційна політика та безпекова підтримка.
6. Політика розширення ЄС як інструмент зовнішньополітичного впливу.
7. Стратегічна автономія ЄС: міф чи реальність?
8. Узгодженість позицій держав-членів у питаннях зовнішньої політики: проблеми консенсусу.
9. ЄС у відносинах зі США та Китаєм: балансування інтересів.
10. Кризи та обмеження зовнішньої політики ЄС у XXI столітті.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Розкрити правові та інституційні основи зовнішньої політики ЄС.
2. Проаналізувати механізми формування Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС.
3. Охарактеризувати ЄС як «нормативну силу».
4. Визначити інструменти «м'якої сили» Європейського Союзу.
5. Оцінити роль ЄС у врегулюванні міжнародних конфліктів.

Рекомендована література: [5-31].

МОДУЛЬ II. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

ТЕМА 6. НАТО та система європейської безпеки

Питання лекційного заняття

1. Роль НАТО в Європі після холодної війни.
2. Стратегічні концепції НАТО.
3. Відносини НАТО–ЄС.
4. Розширення НАТО на Схід.
5. Реакція Росії на політику НАТО.

Питання семінарського заняття

1. Чи є НАТО гарантом європейської безпеки?
2. Наслідки розширення НАТО для Східної Європи.
3. Відносини НАТО і України.
4. Критика діяльності НАТО.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризувати роль НАТО після завершення холодної війни.
2. Проаналізувати процес розширення НАТО на Схід.
3. Дослідити вплив НАТО на безпекову політику країн Центрально-Східної Європи.
4. Оцінити співпрацю НАТО з Європейським Союзом.
5. Визначити сучасні завдання НАТО в Європі.

Рекомендована література: [6-27].

ТЕМА 7. Зовнішня політика Федеративної Республіки Німеччина

Питання лекційного заняття

1. Історичні основи зовнішньої політики ФРН.
2. Принципи німецької зовнішньої політики.
3. Роль Німеччини в ЄС.
4. Східна політика Німеччини.
5. Енергетичний чинник.

Питання семінарського заняття

1. Лідерство Німеччини в Європі: міф чи реальність?
2. Політика ФРН щодо Росії: еволюція.
3. Вплив історичної відповідальності на зовнішню політику.
4. Німеччина та війна в Україні.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати основні принципи зовнішньої політики ФРН.
2. Дослідити роль Німеччини в Європейському Союзі.
3. Оцінити вплив історичної пам'яті на зовнішню політику ФРН.
4. Проаналізувати німецьку політику щодо Східної Європи.
5. Визначити роль ФРН у забезпеченні європейської безпеки.

Рекомендована література: [6-12; 23-31].

ТЕМА 8. Зовнішня політика Франції

Питання лекційного заняття

1. Доктрина голлізму та її вплив.
2. Франція як глобальний актор.
3. Політика Франції в ЄС.
4. Військові та дипломатичні інструменти.
5. Франко-німецький тандем.

Питання семінарського заняття

1. Самостійність Франції у зовнішній політиці.
2. Франція та НАТО.
3. Роль Франції у врегулюванні конфліктів.
4. Порівняння політики Франції та Німеччини.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризувати традиції французької зовнішньої політики.
2. Проаналізувати концепцію стратегічної автономії Франції.
3. Дослідити роль Франції у формуванні політики ЄС.
4. Оцінити зовнішньополітичні пріоритети Франції у XXI ст.
5. Проаналізувати франко-німецьке співробітництво.

Рекомендована література: [7-22; 26; 28].

ТЕМА 9. Зовнішня політика Великої Британії: до і після Brexit

Питання лекційного заняття

1. Традиції британської зовнішньої політики.
2. Роль Великої Британії в Європі.
3. Причини та наслідки Brexit.
4. Зовнішня політика після виходу з ЄС.
5. Відносини зі США та Європою.

Питання семінарського заняття

1. Чи послабив Brexit міжнародні позиції Британії?

2. Велика Британія як «глобальна держава».
3. Британська політика щодо Східної Європи.
4. Аналіз зовнішньополітичної стратегії після 2020 р.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати основні напрями зовнішньої політики Великої Британії до Brexit.
2. Оцінити вплив Brexit на міжнародні позиції Великої Британії.
3. Розкрити зміст концепції «Global Britain».
4. Дослідити відносини Великої Британії з ЄС після Brexit.
5. Проаналізувати роль Великої Британії у НАТО.

Рекомендована література: [1-18; 25-31].

ТЕМА 10. Зовнішня політика країн Скандинавії

Питання лекційного заняття

1. Особливості скандинавської моделі.
2. Політика нейтралітету.
3. Роль прав людини і дипломатії.
4. Участь у міжнародних організаціях.
5. Зміни безпекової політики у XXI ст.

Питання семінарського заняття

1. Чи зберігається нейтралітет сьогодні?
2. Вступ Фінляндії та Швеції до НАТО.
3. Скандинавські країни і ЄС.
4. М'яка сила в зовнішній політиці.

Індивідуально-консультаційна робота

Індивідуально-консультаційна робота виконується у вигляді презентації або реферату на одну із запропонованих тем:

1. Особливості зовнішньополітичної моделі скандинавських країн: цінності, інтереси, інструменти впливу.
2. Політика нейтралітету Швеції та Фінляндії: історична традиція та сучасна трансформація.
3. Вступ Фінляндії та Швеції до НАТО як переломний момент безпекової політики регіону.
4. Роль прав людини у зовнішній політиці скандинавських держав.
5. Скандинавські країни в системі міжнародних організацій: ООН, НАТО, ЄС.
6. Данія, Норвегія, Швеція та Фінляндія у формуванні арктичної політики.
7. Концепція «м'якої сили» у зовнішній політиці Скандинавії.
8. Баланс між національними інтересами та глобальною відповідальністю в політиці країн Північної Європи.
9. Скандинавські країни та безпекові виклики XXI століття.
10. Порівняльний аналіз зовнішньої політики Данії, Норвегії, Швеції та Фінляндії.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризувати особливості зовнішньої політики скандинавських країн.
2. Проаналізувати політику нейтралітету та її трансформацію.
3. Оцінити роль Північної Європи у питаннях безпеки.
4. Дослідити зовнішньополітичні пріоритети Швеції та Фінляндії.
5. Визначити місце країн Півночі у європейській політиці.

Рекомендована література: [5-10; 28-31].

ТЕМА 11. Зовнішня політика країн Центрально-Східної Європи (Вишеградська група)

Питання лекційного заняття

1. Політична трансформація регіону.
2. Польща як регіональний лідер.
3. Відносини з ЄС і НАТО.
4. Східна політика країн регіону.
5. Внутрішні суперечності.

Питання семінарського заняття

1. Єдність чи фрагментація Вишеградської групи?
2. Політика Польщі щодо України.
3. Угорщина та ЄС: конфлікти.
4. Роль історичних факторів.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати зовнішньополітичні стратегії країн Вишеградської групи.
2. Дослідити роль Польщі у Центрально-Східній Європі.
3. Оцінити відносини країн регіону з ЄС та НАТО.
4. Проаналізувати вплив історичних факторів на зовнішню політику регіону.
5. Визначити сучасні виклики для країн Центрально-Східної Європи.

Рекомендована література: [3-15; 26-29].

ТЕМА 12. Україна в системі європейських міжнародних відносин

Питання лекційного заняття

1. Основні напрями зовнішньої політики України.
2. Відносини Україна–ЄС.
3. Євроатлантична інтеграція.
4. Війна як фактор зовнішньої політики.
5. Міжнародна підтримка України.

Питання семінарського заняття

1. Україна як суб'єкт міжнародних відносин.
2. Політика ЄС щодо України.
3. Безпеківі гарантії для України.
4. Майбутнє України в Європі.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати європейський вектор зовнішньої політики України.
2. Оцінити етапи та перспективи європейської інтеграції України.
3. Дослідити Євроатлантичні прагнення України.
4. Проаналізувати відносини України з Європейським Союзом.
5. Визначити роль України у системі європейської безпеки.

Рекомендована література: [7-16; 22-31].

ТЕМА 13. російська федерація в європейській зовнішній політиці

Питання лекційного заняття

1. Стратегічні цілі росії в Європі.
2. Відносини росія–ЄС.
3. Конфліктна політика рф.
4. Інструменти впливу.
5. Санкційна політика.

Питання семінарського заняття

1. Росія як загроза європейській безпеці.
2. Реакція Європи на агресію РФ.
3. Політика стримування.
4. Перспективи відносин Європа–росія.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати зовнішню політику російської федерації щодо держав Європи.
2. Оцінити відносини Росії з Європейським Союзом.
3. Дослідити санкційну політику ЄС щодо РФ.
4. Проаналізувати вплив російсько-української війни на зовнішню політику Європи.
5. Визначити зміни у системі європейської безпеки після 2014 та 2022 років.

Рекомендована література: [3-10; 26-29].

ТЕМА 14. Країни Балтії у зовнішній політиці Європи

Питання лекційного заняття

1. Зовнішньополітичні пріоритети Балтійських держав.
2. Інтеграція в ЄС і НАТО.
3. Відносини з Росією.
4. Політика безпеки.
5. Регіональна співпраця.

Питання семінарського заняття

1. Балтійські держави як приклад успішної інтеграції.
2. Роль історичної пам'яті.
3. Балтійський регіон і НАТО.
4. Інформаційна безпека.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати процеси інтеграції країн Балтії в ЄС і НАТО.
2. Відносини з Росією.
3. Політика безпеки.
4. Сучасна регіональна співпраця.

Рекомендована література: [11-28].

ТЕМА 15. Сучасні тенденції та перспективи зовнішньої політики Європи

Питання лекційного заняття

1. Криза міжнародного порядку.
2. Європа у багатополлярному світі.
3. Нові безпекові загрози.
4. Роль Європи у світовій політиці.
5. Майбутнє європейської інтеграції.

Питання семінарського заняття

1. Чи зберігає Європа стратегічну автономію?
2. Європейська безпека після 2022 р.
3. Роль України в майбутній архітектурі Європи.
4. Прогноз розвитку зовнішньої політики ЄС.

Індивідуально-консультаційна робота

Індивідуально-консультаційна робота виконується у вигляді презентації або реферату на одну із запропонованих тем:

1. Криза міжнародного порядку та трансформація ролі Європи у світовій системі.
2. Європа у багатопольному світі: між США, Китаєм та новими центрами сили.
3. Стратегічна автономія ЄС: концепція, можливості та обмеження реалізації.
4. Європейська безпека після 2022 року: нова архітектура чи повернення до блокового протистояння?
5. Вплив російсько-української війни на зовнішню політику Європейського Союзу.
6. Нові безпекові загрози для Європи: кібербезпека, енергетична безпека, міграційні кризи.
7. Роль України у формуванні майбутньої безпекової та політичної архітектури Європи.
8. Перспективи розширення ЄС у контексті геополітичних змін.
9. Трансформація трансатлантичних відносин і її вплив на зовнішню політику Європи.
10. Прогноз розвитку зовнішньої політики ЄС до 2035 року: сценарний аналіз.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати ключові глобальні та регіональні виклики зовнішній політиці Європи у XXI столітті.
2. Охарактеризувати концепцію стратегічної автономії Європейського Союзу.
3. Дослідити роль Європи у сучасній системі міжнародних відносин.
4. Проаналізувати вплив глобалізації та регіоналізації на зовнішню політику європейських держав.
5. Оцінити перспективи розвитку системи європейської безпеки.
6. Визначити можливі сценарії розвитку зовнішньої політики країн Західної та Східної Європи.

Рекомендована література: [11-28].

6. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКАЗАМЕНУ)

1. Поняття, сутність і функції зовнішньої політики держави.
2. Співвідношення зовнішньої політики та міжнародних відносин.
3. Основні внутрішні та зовнішні чинники формування зовнішньої політики.
4. Джерела та методи аналізу зовнішньої політики європейських держав.
5. Реалістичний підхід до аналізу зовнішньої політики: основні положення.
6. Ліберальні та неоліберальні концепції зовнішньої політики.
7. Конструктивізм і роль ідентичності у зовнішній політиці.
8. Порівняльний аналіз основних теорій зовнішньої політики.
9. Вестфальська система та її вплив на європейську дипломатію.
10. Формування європейського міжнародного порядку у ХХ ст.
11. Європа в умовах холодної війни: поділ і протистояння.
12. Вплив завершення холодної війни на зовнішню політику європейських держав.
13. Геополітичні наслідки розпаду СРСР для Європи.
14. Європейський Союз як суб'єкт міжнародних відносин.
15. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС: цілі та інструменти.
16. Інституційні механізми ухвалення зовнішньополітичних рішень у ЄС.
17. ЄС як «нормативна» та «м'яка» сила.
18. Проблеми та обмеження зовнішньої політики Європейського Союзу.
19. Роль НАТО у системі європейської безпеки після холодної війни.
20. Розширення НАТО на Схід: причини та наслідки.
21. Взаємодія ЄС і НАТО у сфері безпеки.
22. Основні принципи та напрями зовнішньої політики Федеративної Республіки Німеччина.
23. Роль Німеччини в Європейському Союзі.
24. Східна політика Німеччини: еволюція та сучасний стан.
25. Зовнішня політика Франції: традиції та сучасні пріоритети.
26. Голлізм та його вплив на французьку зовнішню політику.

27. Франко-німецький тандем у європейській політиці.
28. Зовнішня політика Великої Британії до Brexit.
29. Brexit: причини, перебіг та зовнішньополітичні наслідки.
30. Концепція «Global Britain» у сучасній зовнішній політиці Великої Британії.
31. Основні риси зовнішньої політики країн Скандинавії.
32. Політика нейтралітету та її трансформація у XXI ст.
33. Вступ Фінляндії та Швеції до НАТО: причини та значення.
34. Зміни у безпековій політиці Північної Європи у XXI ст.
35. Зовнішньополітичні пріоритети країн Вишеградської групи.
36. Польща як регіональний лідер Центрально-Східної Європи.
37. Політика країн Центрально-Східної Європи щодо ЄС і НАТО.
38. Особливості зовнішньої політики постсоціалістичних країн Європи.
39. Україна в системі європейських міжнародних відносин.
40. Європейська інтеграція України: етапи та перспективи.
41. Євроатлантичний курс України.
42. Політика ЄС щодо України.
43. Російська Федерація у системі європейської безпеки.
44. Відносини Росії з Європейським Союзом.
45. Санкційна політика ЄС щодо Російської Федерації.
46. Вплив російсько-української війни на європейську зовнішню політику.
47. Сучасні виклики зовнішній політиці Європи.
48. Роль Європи у сучасній системі міжнародних відносин.
49. Перспективи розвитку зовнішньої політики країн Західної та Східної Європи.
50. Вплив внутрішньополітичних процесів на формування зовнішньої політики держав Європи.
51. Роль національних інтересів у зовнішньополітичних стратегіях європейських країн.
52. Поняття стратегічної культури та її значення для європейських держав.
53. Енергетична безпека як складова зовнішньої політики країн Європи.
54. Міграційна криза в Європі та її вплив на міждержавні відносини.
55. Інформаційна безпека та гібридні загрози у сучасній Європі.
56. Роль міжнародного права у формуванні зовнішньої політики європейських держав.
57. Політика розширення Європейського Союзу: критерії та геополітичне значення.
58. Європейська політика сусідства: цілі, інструменти та результати.
59. Східне партнерство як інструмент впливу ЄС у регіоні.
60. Стратегічна автономія Європейського Союзу: сутність та перспективи реалізації.
61. Трансатлантичні відносини у XXI столітті: виклики та трансформації.
62. Взаємовідносини Європейського Союзу з Китаєм.
63. Політика санкцій як інструмент зовнішньої політики ЄС.
64. Роль ОБСЄ у системі європейської безпеки.
65. Європейська оборонна співпраця (PESCO): цілі та перспективи.
66. Політика ЄС у сфері врегулювання міжнародних конфліктів.
67. Регіональні ініціативи в Європі (Тримор'я, Північна рада та ін.).
68. Вплив економічної глобалізації на зовнішню політику європейських держав.
69. Дипломатія малих держав Європи: інструменти та стратегії.
70. Політика пам'яті як фактор зовнішньополітичних рішень у Європі.
71. Кібербезпека як новий вимір європейської безпекової політики.
72. Європейська «м'яка сила» та її інструменти у сучасному світі.
73. Вплив кліматичної політики Європейського Союзу на формування його зовнішньополітичної стратегії.
74. Роль економічних санкцій та торговельних обмежень у захисті європейських цінностей та інтересів.
75. Концепція «відкритої стратегічної автономії» ЄС у контексті глобальної конкуренції.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модулі	Змістовний модуль 1				
Загальна кількість балів за модулем №1	15				
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5
Семінарське заняття	1	1	1	1	1
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				
Модульна контрольна робота	3				
Індивідуально-консультаційна робота	7				
Модулі	Змістовний модуль 2				
Загальна кількість балів за модулем №2	15				
Теми	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10
Семінарське заняття	1	1	1	1	1
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				
Модульна контрольна робота	3				
Індивідуально-консультаційна робота	7				
Модулі	Змістовний модуль 3				
Загальна кількість балів за модулем №3	20				
Теми	Т.11	Т.12	Т.13	Т.14	Т.15
Семінарське заняття	1	1	1	1	1
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				
Модульна контрольна робота	3				
Індивідуально-консультаційна робота	7				
Підсумковий тестовий контроль на порталі дистанційної освіти Moodle	5				

Допуск – 25 балів

Екзамен - 50 балів

Загальна оцінка з курсу - 100 балів

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях

Максимальна кількість балів, отриманих здобувачем вищої освіти на семінарському занятті, становить 1 бал (табл. 7.1). Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	1
Оцінюється робота здобувача, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	0.75
Оцінюється робота здобувача, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	0.5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є модульні контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 балів (табл. 7.2).

Таблиця 7.2

Розподіл балів за різні види завдань в межах модульної контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	1
Тестовий блок	3
Практичні завдання	1
Всього	5

Критерії оцінювання індивідуально-консультаційної роботи

Індивідуальна робота здійснюється у формі реферату, презентації, проекту або інших формах, описаних робочою програмою або методичною розробкою, і оцінюється від 0 до 10⁷ балів (табл. 7.3).

Таблиця 7.3.

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	Кількість балів
Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, його захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.	7
Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.	5
Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.	0

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену. Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ Moodle (максимально до 5 балів).

Неформальна освіта

Таблиця 7.4

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни)

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
7	Індивідуально-консультаційна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalnainformalna-osvita
1	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Прометеус тощо. Онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи. Київ : Фабула, 2020. 288 с.
2. Дорош Л., Івасечко О., Турчин Я. Зовнішня політика України : навч. посібник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. 348 с.
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI (у редакції від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
4. Концепція зовнішньої політики України (робочі матеріали) / за ред. С. Корсунського, Є. Габер. Київ : Дипломатична академія України, 2020. 71 с. URL: <http://da.mfa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Foreign-Policy-Concept-2020.pdf>
5. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
6. Стратегічна концепція НАТО 2022 : схвалена главами держав і урядів на саміті НАТО в Мадриді 29 червня 2022 р. URL: <https://www.nato.int/strategic-concept/index.html>
7. Стратегічний компас ЄС : план дій щодо зміцнення політики безпеки та оборони ЄС до 2030 року. 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf

Допоміжна:

8. Гайко О. С. Демографічні процеси в сучасному світі як чинник міжнародної безпеки. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2021. № 38. С. 83–88. DOI: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2020-38-10>
9. Горбулін В. Як перемогти Росію у війні майбутнього. Київ : Брайт Букс, 2022. 240 с.
10. Лікарчук Д. Роль міжнародних організацій у врегулюванні зовнішньополітичних конфліктів. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2020. № 5. С. 35–44. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.5.2020.203663>
11. Лісабонський договір: роз'яснення. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: <http://eu.prostir.ua/library/238201.html>
12. Панфілов О. Ю., Петрова Л. О. Фактор воєнної сили в сучасних міжнародних відносинах. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. 2020. № 2 (45). С. 112–126. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18063/1/Panfilov_Petrova_112-126.pdf
13. Українська призма: Зовнішня політика 2023 : аналітичне дослідження / ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ, 2024. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2024/03/UkrPrizma_2023_UKR.pdf

Інформаційні ресурси Інтернет:

14. Європейська служба зовнішніх справ (EEAS) : офіційний вебсайт. URL: <https://www.eeas.europa.eu>
15. Міністерство закордонних справ України : офіційний вебсайт. URL: <https://mfa.gov.ua>
16. Організація Північноатлантичного договору (NATO) : офіційний вебсайт. URL: <https://www.nato.int>
17. Рада зовнішньої політики «Українська призма» : вебсайт. URL: <http://prismua.org>
18. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <https://europa.eu>

Міжнародні видання:

19. Ali Wyne. America's Great-Power Opportunity: Revitalizing U.S. Foreign Policy to Meet the Challenges of Strategic Competition. Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 251 p.
20. Alisher Faizullaev. Diplomacy for Professionals and Everyone (Diplomatic Studies, 20). Leiden : Brill-Nijhoff, 2022. 324 p.
21. Baylis J., Smith S., Owens P. The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations. 9th ed. Oxford : Oxford University Press, 2023. 640 p.
22. Berridge G. R. Diplomacy: Theory and Practice. 6th ed. Basingstoke : Palgrave Macmillan,

2022. 324 p.
23. Global Diplomacy: An Introduction to Theory And Practice / T. Balzacq, F. Charillon, F. Ramel et al. Paris : Palgrave Macmillan, 2020. 374 p.
  24. Keukeleire S., Delreux T. The Foreign Policy of the European Union. 3rd ed. London : Bloomsbury Academic, 2022. 416 p.
  25. Krotz U., Maher R. Europe's Foreign and Security Policy. Oxford : Oxford University Press, 2021. 304 p.
  26. Modern Diplomacy in Practice / R. Hutchings, J. Suri. London : Palgrave Macmillan, 2020. 260 p.
  27. Orłowski T. Protokół dyplomatyczny. Między tradycją a nowoczesnością. Warszawa : Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2022. 480 s.
  28. Smith M., Hadfield A., Dunne T. Foreign Policy: Theories, Actors, Cases. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2021. 592 p.
  29. Vanhoonacker S. The Foreign Policy of the European Union. 3rd ed. London : Red Globe Press. 2021. 430 p.

9. ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ

ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА
СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
від ____ 20__ № ____

Укладач:

О. Косілова, д. ю. н., к. політ. н.,
доцент, професор кафедри
міжнародного права та права
Європейського Союзу

Лист оновлення та перезатвердження РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри - розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП